

RP 161/2017 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om allmänt bostadsbidrag

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om allmänt bostadsbidrag ändras. Det föreslås att det inom det allmänna bostadsbidraget införs en särskild maximal boendeutgift som tillämpas på boendeutgifterna för en del av en bostad och bostäder som är mindre än 20 kvadratmeter. Dessutom binds de maximala boendeutgifterna till levnadskostnadsindex i stället för till hyresindex. De maximala boendeutgifterna höjs vid ingången av 2019 i enlighet med förändringen i levnadskostnadsindex, så under 2018 ska fortfarande de maximala boendeutgifterna för 2017 tillämpas. Dessutom föreslås preciserande bestämmelser om justeringen av bostadsbidraget vid förändringar i inkomsterna.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2018 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2018.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	3
1 NULÄGE	3
1.1 Lagstiftning och praxis.....	3
1.2 Bedömning av nuläget	4
2 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN.....	9
2.1 Målsättning	9
2.2 Alternativa åtgärder	9
Ett tak för kvadratmeterhyran per kommungrupp	9
Ett hyrestak per kvadratmeter som bestäms utifrån hushållets storlek.....	10
En särskild maximal boendeutgift som tillämpas på boendeutgifterna för den som hyr en del av en bostad	10
2.3 De viktigaste förslagen.....	11
3 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	12
3.1 Ekonomiska konsekvenser	12
3.2 Konsekvenser för bidragstagarnas ställning.....	12
3.3 Samhälleliga konsekvenser	14
4 BEREDNINGEN AV ÄRENDET	15
5 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER.....	16
DETALJMOTIVERING	17
1 LAGFÖRSLAG	17
2 IKRAFTTRÄDANDE	18
3 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN OCH LAGSTIFTNINGSORDNING	18
LAGFÖRSLAG	21
Lag om ändring av lagen om allmänt bostadsbidrag.....	21
BILAGA	24
PARALLELLTEXT	24
Lag om ändring av lagen om allmänt bostadsbidrag.....	24

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Lagstiftning och praxis

Staten stöder boendeutgifterna för hushåll med låga inkomster genom tre olika bostadsbidragssystem. Det allmänna bostadsbidraget är avsett att minska boendeutgifterna för hushåll med låga inkomster. Bostadsbidraget för pensionstagare är avsett att minska boendeutgifterna för pensionstagare med låga inkomster och främja deras möjligheter att bo hemma. Studiestödets bostadstillägg har till och med utgången av juli 2017 betalats till studerande som bor i en hyresbostad eller bostadsrättsbostad. De studerande började i regel omfattas av det allmänna bostadsbidraget från och med den 1 augusti 2017. De studerande som bor på hyra i landskapet Åland eller utomlands samt de studerande som i Finland studerar på en avgiftsbelagd linje i en folkhögskola, ett idrottsutbildningscenter eller Sameområdets utbildningscentral och bor i läroanstaltens elevhem omfattas dock fortfarande av studiestödets bostadstillägg. Utöver via de egentliga bostadsbidragssystemen ersätts boendeutgifter också genom det bostadsunderstöd som betalas i samband med militärunderstöd. Det är också möjligt att ansöka om utkomststöd för boendeutgifterna om inkomsterna inte räcker till för att täcka de nödvändiga utgifterna.

Syftet med det allmänna bostadsbidraget är att minska låginkomsttagarnas boendeutgifter och garantera en skälig boendenivå. Bostadsbidrag beviljas för boendeutgifter för en sådan hyresbostad, bostadsrättsbostad eller ägarbostad i Finland som betraktas som stadigvarande bostad. I fråga om hyresbostäder är villkoret att besittningen av bostaden grundar sig på ett hyresavtal enligt lagen om hyra av bostadslägenhet (481/1995). Bostadsbidragstagaren ska i sitt bruk ha en egen bostad, vars besittning han eller hon bestämmer över och som han eller hon betalar hyra för. Bostadsbidrag beviljas därmed inte för boende på vårdinrättning, i fritidsbostad, i af-färslokaler eller på inkvartering.

Det allmänna bostadsbidraget är ett stöd som är avsett för hela hushållet, så inkomsterna för alla som bor i hushållet påverkar bostadsbidragets belopp. Det hushållsbegrepp som tillämpas när det gäller bostadsbidrag utgår från den ursprungliga avsikten med bostadsbidraget, det vill säga att minska boendeutgifterna för dem som bor i bostaden. Ett hushåll består av dem som varaktigt bor i samma bostad. En person som bor i bostaden kan dock bilda ett eget hushåll om han eller hon genom särskilt hyresavtal eller motsvarande besittningsavtal förfogar över en del av bostaden. Makar och sambor samt släktingar i rätt upp- eller nedstigande led hör ändå alltid till samma hushåll, oavsett bostadens besittningsavtal.

Det allmänna bostadsbidraget förtydligades och förenklades genom den lag (938/2014) som trädde i kraft vid ingången av 2015. Bostadsbidrag beviljas på basis av helhetshyror som bestäms utifrån hushållets storlek och bostadens läge, samt på basis av självriskandelar som bestäms linjärt utifrån bruttoinkomsterna. Också rätten att välja mellan bostadsbidrag för pensionstagare och allmänt bostadsbidrag slopades, och därför kommer de barnfamiljer som har fått bostadsbidrag för pensionstagare att omfattas av det allmänna bostadsbidraget vid den följande justeringen.

Bostadsbidragets självrisk syftar till att styra boendeval och förbättra incitamenten för att arbeta. Allmänt bostadsbidrag beviljas för 80 procent av skillnaden mellan de godtagbara boendeutgifterna och bassjälvriskandelen. Godtagbara boendeutgifter är de boendeutgifter som ska beaktas vid beviljande av bostadsbidrag upp till de maximibelopp som bestäms i lagen. Med bassjälvriskandel avses den andel av de inkomster som överskrider de i lagen angivna inkomstgränserna som hushållet måste använda för att täcka boendeutgifterna innan bostadsbidrag kan beviljas för de återstående boendeutgifterna. Bassjälvriskandelen är 42 procent av de

RP 161/2017 rd

inkomster som överstiger den inkomstgräns som berättigar till fullt bidrag. Inkomstgränsen beror på antalet vuxna personer och minderåriga barn i hushållet, så att självrisken på samma inkomstnivå minskar när hushållets storlek och antalet minderåriga barn ökar. Samma beräkningsformel tillämpas i alla kommungrupper och hushåll oavsett inkomstnivå. Den inkomstgräns som berättigar till fullt bidrag har samordnats med nivån på arbetsmarknadsstödet så att ensamboende mottagare av arbetsmarknadsstöd inte behöver betala någon inkomstrelaterad självrisk. En ensamboende person som får arbetsmarknadsstöd eller grunddagpenning betalar en självriskandel på 20 procent av de godtagbara boendeutgifterna.

I det allmänna bostadsbidraget beaktas som boendeutgifter i hyres- och aktielägenheter hyran eller vederlaget och därutöver de vattenavgifter och uppvärmningskostnader som betalas separat. I vattenavgifterna och uppvärmningskostnaderna beaktas ett genomsnittsvärde som bestäms enligt hushållets storlek. Som underhållsutgifter i andra ägarbostäder beaktas sådana underhållsutgifter som bestäms utifrån bostadens läge och hushållets storlek. I alla ägarbostäder beaktas i boendeutgifterna dessutom som finansieringsutgifter 73 procent av räntorna på personliga bostadslån. Tomtlega och fastighetsskatt godkänns inte som boendeutgifter.

De maximala boendeutgifter som godkänns i det allmänna bostadsbidraget bestäms utifrån hushållets storlek och bostadens läge. De maximala boendeutgifterna är bundna till Statistikcentralens hyresindex. I fråga om hyresbostäder är de maximala boendeutgifterna i enpersonshushåll beroende på bostadens läge 344—508 euro i månaden, i två personers hushåll 501—735 euro i månaden, i tre personers hushåll 641—937 euro i månaden och i fyra personers hushåll 764—1 095 euro i månaden. I fråga om aktiebostäder är det totala beloppet av de maximala boendeutgifterna samma som i fråga om hyresbostäder, men det är uppdelat i underhållsutgifter och finansieringsutgifter. De maximala underhållsutgifterna är 30 procent av beloppet av de maximala boendeutgifterna för hyresbostäder (i enpersonshushåll 109—152 €/mån) medan återstående 70 procent av beloppet kan godkännas som maximala finansieringsutgifter (i enpersonshushåll 253—356 €/mån). Om underhållsutgifterna för en ägarbostad överstiger det maximala beloppet för underhållsutgifterna, godkänns 73 procent av den överstigande delen som finansieringsutgifter.

Ett hushåll beviljas allmänt bostadsbidrag på basis av det sammanlagda beloppet av de fortlöpande månadsinkomster som de myndiga medlemmarna i hushållet har. Som fortlöpande inkomster betraktas inkomster som fortgår minst tre månader. Om hushållets inkomster varierar beräknas månadsinkomsten utifrån en genomsnittsinkomst. Genomsnittsinkomsten används om inkomsterna inte är fortlöpande i tre månader efter den tidpunkt då bostadsbidraget beviljades eller justerades. Genomsnittsinkomsten beräknas på basis av den inkomst som hushållet beräknas ha under året. För att sänka tröskeln för att ta emot arbete har det sedan den 1 september 2015 i de förvärvs- och företagarinkomster som ska beaktas vid fastställandet av stödet gjorts ett förvärvsinkomstsvdrag på 300 euro. Avdraget motsvarar det skyddade beloppet inom utkomstskyddet för arbetslösa. Förvärvsinkomstsvdraget görs separat i förvärvsinkomsterna och inkomsterna som företagare för varje medlem i hushållet.

Beloppet av det allmänna bostadsbidraget justeras i regel varje år. Nivån på bostadsbidraget kan dock justeras före årsjusteringen exempelvis om hushållets storlek förändras, om hushållets inkomster ökar med mer än 400 euro eller minskar med mer än 200 euro i månaden eller om hushållets boendeutgifter ökar eller minskar med mer än 50 euro i månaden.

1.2 Bedömning av nuläget

Allmänt bostadsbidrag betalades i slutet av 2016 till 267 356 hushåll. Utgifterna för det allmänna bostadsbidraget var 1 081 miljoner euro. Bostadsbidraget för hushållen var i genom-

RP 161/2017 rd

snitt 328 euro i månaden och boendeutgifterna i genomsnitt 607,78 euro i månaden. Det allmänna bostadsbidraget täckte i genomsnitt 54 procent av boendeutgifterna.

De som lyfter bostadsbidrag är låginkomsttagare. År 2016 uppgick hushållens genomsnittliga månadsinkomster som påverkar bidraget till 1 088 euro. Hushåll som består av arbetslösa utgjorde 59 procent av hushållen vid utgången av 2016. Antalet hushåll helt utan inkomster som ska beaktas i bostadsbidraget uppgick till 25 200 (9 procent). Enpersonshushåll utgjorde över hälften (57 procent) av de hushåll som fick allmänt bostadsbidrag i december 2016. Barnfamiljer utgjorde 34 procent och största delen av dem var ensamförsörjarfamiljer.

Reformen av det allmänna bostadsbidraget som trädde i kraft vid ingången av 2015 baserar sig på de förslag som utarbetades av kommittén för totalreformen av den sociala tryggheten. Enligt kommittén var målet med reformen av det allmänna bostadsbidraget att bidra till ett tydligt, sporrande, kostnadsneutralt och administrativt sett enkelt system som betonar barnfamiljer.

Bostadsbidrag beviljas på basis av helhetshyror som efter reformen bestäms utifrån hushållets storlek och bostadens läge, samt på basis av självrisikandelar som bestäms linjärt utifrån bruttoinkomsterna. Övergången till modellen med helhetshyra var ett viktigt led i förenklandet av bostadsbidragssystemet. I samband med reformen frångicks hyresgränsen per kvadratmeter och kvadratmetergränsen vilket betyder att endast bostadens läge (kommungrupp) och hushållets storlek påverkar de godtagbara maximala boendeutgifterna. De maximala boendeutgifterna är för närvarande följande:

Hushållets storlek, personer	Kommun-grupp I e/mån	Kommun-grupp II e/mån	Kommun-grupp III e/mån	Kommun-grupp IV e/mån
1	508	492	390	344
2	735	706	570	501
3	937	890	723	641
4	1 095	1 038	856	764
+	137	130	117	112

De maximala boendeutgifterna inom det allmänna bostadsbidraget är bundna till ett hyresindex på årsnivå som fastställs av Statistikcentralen. Indexet gäller utvecklingen i hyresnivån i hela landet och alla hyresbostäder. Den i lagen föreskrivna utgångsnivån för de maximala boendeutgifterna är lägre än den allmänna hyresnivån. Överskridande av de maximala boendeutgifterna beaktas inte när bostadsbidraget beräknas, så de maximala boendeutgifterna begränsar det stödbelopp som beviljas för boendeutgifter. De senaste åren har hyresnivån enligt hyresindex höjts med 2—3 procent på årsnivå.

På grund av besparingar i statsfinanserna gjordes det efter bostadsbidragsreformen inte åren 2015—2016 någon höjning av de maximala boendeutgifter som godkänns i det allmänna bostadsbidraget. Inkomsternas inverkan på bostadsbidraget har dessutom skärpts från 40 procent till 42 procent. Från ingången av augusti 2017 utvidgas det allmänna bostadsbidraget till att omfatta också största delen av de studerande som har omfattats av bostadstillägget enligt studentstödssystemet. Överföringen av de studerande till det allmänna bostadsbidraget ökar utgifterna för bostadsbidraget med uppskattningsvis 54 miljoner euro. Ökningen av utgifterna täcks med utgifterna för det allmänna bostadsbidraget genom att man också 2017 låter bli att höja de maximala boendeutgifterna inom det allmänna bostadsbidraget och genom att man sänker de maximala boendeutgifterna med 5 procent i kommungrupperna III och IV.

RP 161/2017 rd

De maximala boendeutgifternas låga nivå i förhållande till den allmänna hyresnivån, frysningen av de maximala boendeutgifterna samt höjningar i hyresnivån har åren 2015—2016 i alla kommungrupper ökat antalet hushåll som överstiger de maximala boendeutgifterna till över 70 procent av bostadsbidragstagarna. Vid utgången av 2016 översteg 71 procent av hushållen de maximala boendeutgifterna. De maximala boendeutgifterna överstegs av 68 procent av hushållen i kommungrupp I, av 75 procent i kommungrupp II, av 72 procent i kommungrupp III och av 69 procent i kommungrupp IV.

De godtagbara maximala boendeutgifterna och bostadsbidragstagarnas självrisk för boendeutgifterna håller tillbaka ökningen av utgifterna för bostadsbidraget. Trots detta har utgifterna för det allmänna bostadsbidraget sedan 2015 ökat kraftigt efter totalreformen av bostadsbidraget. Från 2014 till 2016 har utgifterna för det allmänna bostadsbidraget ökat från 741 miljoner euro till 1 081 miljoner euro. De ökade utgifterna för bostadsbidraget beror på det ökade antalet bostadsbidragstagare, lagändringarna som gäller det allmänna bostadsbidraget och höjningarna i hyresnivån.

Antalet hushåll som får bostadsbidrag har ökat från 206 092 till 267 356 mellan 2014 och 2016. Samtidigt har antalet arbetslösa bostadsbidragstagare ökat från 125 347 hushåll till 157 687 hushåll. Ökningen av antalet arbetslösa bidragstagare beror på den allmänna ökningen av arbetslösheten och särskilt på det ökade antalet långtidsarbetslösa. Dessutom har nya förvärvsarbetande bidragstagare börjat omfattas av det allmänna bostadsbidraget på grund av lagändringarna och särskilt på grund av förvärvsinkomstavrdraget på 300 euro. Vid utgången av 2016 omfattades 60 700 hushåll med arbetande medlemmar av bostadsbidraget.

Utöver det ökade antalet personer som får allmänt bostadsbidrag har också bostadsbidragsreformen, som trädde i kraft vid ingången av 2015, ökat utgifterna för det allmänna bostadsbidraget. Bostadsbidragsreformen bedömdes vara kostnadsneutral i sig, men i samband med reformen genomfördes också den i regeringsprogrammet avtalade förbättringen av nivån på bostadsbidraget genom en höjning av de maximala boendeutgifterna med 50 euro och genom en sänkning av självriskandelarna med 8 procent. För att göra det mer sporrande att arbeta infördes inom bostadsbidraget dessutom det förvärvsinkomstavrdrag på 300 euro som man kom överens om i det strukturpolitiska programmet. Kostnaderna för bostadsbidragsreformen beräknades uppgå till cirka 70 miljoner euro på årsnivå. Kostnadsverkningarna av lagändringarna märks först efter en viss tid i utgifterna för bostadsbidraget eftersom de ändringar som görs i lagen träder i kraft i och med justeringen av bostadsbidraget. Bostadsbidraget justeras varje år, om inte den sökandes omständigheter har förändrats före årsjusteringen. Under 2016 gjordes därför fortfarande ändringar i bostadsbidragen inom ramen för 2015 års bostadsbidragsreform. På motsvarande sätt träder sparåtgärderna inom bostadsbidraget vanligen i kraft i och med justeringen och märks i utgifterna för bostadsbidraget först efter en viss tid.

Ökningen av utgifterna för bostadsbidraget förklaras delvis också av höjningar i hyresnivån. Enligt Statistikcentralens hyresindex har hyresnivån höjts med cirka 2—3 procent om året trots att den allmänna prisutvecklingen enligt konsumentprisindexet samtidigt har varit måttfull. Dock inverkar höjningar i hyresnivån på nivån på bostadsbidraget endast då boendeutgifterna är lägre än de maximala boendeutgifterna eftersom boendeutgifter som överstiger de maximala boendeutgifterna inte beaktas när bostadsbidraget beräknas. Efter bostadsbidragsreformen har de maximala boendeutgifterna inte heller höjts i enlighet med förändringen i hyresindex.

Överföringen av de studerande till det allmänna bostadsbidraget förändrar i hög grad stödjandet av boendet för studerande. Det allmänna bostadsbidraget fördelas på ett annat sätt än det schematiska bostadstillägget. Antalet studerande som är berättigade till allmänt bostadsbidrag är mindre än antalet studerande som är berättigade till studiestödets bostadstillägg, men det

RP 161/2017 rd

genomsnittliga beloppet av bostadsbidrag är större än bostadstillägget. Studerande bor också oftare än andra bostadsbidragstagare i kollektivhushåll och bostadsbidrag som beviljas per hushåll leder till att de studerande ska börja redogöra för att de bor tillsammans med någon annan eller lever i ett samboförhållande och till att behovsprövningen skärps, eftersom inkomsterna för de andra medlemmarna i hushållet påverkar beloppet av bostadsbidraget. En person som bor i delad bostad kan bilda ett eget hushåll endast genom ett underhyresförhållande eller genom att ingå ett separat hyresavtal direkt med hyresvärden. Överföringen av de studerande till det allmänna bostadsbidraget kan också ha indirekta och svårförutsedda effekter på bostadsmarknaden och de studerandes beteende.

I samband med lagändringen gällande överföringen av de studerande till bostadsbidraget förutsatte riksdagen att social- och hälsovårdsministeriet vidtar åtgärder för att bedöma vilken ställning de som bor i en gemensam bostad har i bostadsbidragssystemet och reder ut om det eventuellt finns ett behov att förnya begreppet hushåll. Reformens konsekvenser för bostadsbidragssystemet och bidragstagarnas ställning, särskilt i fråga om de bidragstagare som bor i gemensam bostad, följs upp. Reformen av begreppet hushåll förutsätter noggrann konsekvensbedömning och övervägning av alternativen.

Endast hushållets storlek inverkar på de godtagbara maximala boendeutgifterna, bostadens storlek har ingen betydelse. Före bostadsbidragsreformen trädde i kraft vid ingången av 2015 inverkade utöver hushållets storlek också bostadsytan på bostadsbidraget. För bostadsutgifterna för en del av en bostad var dessutom en särskild maximal boendeutgift fastställd. Med en del av en bostad avses en uthyrd del av en separat bostad, till exempel ett rum som hyrs ut till en underhyresgäst, då såväl hyresvärden som underhyresgästen bor i den delade bostaden. Besittning av en del av en bostad kan utöver ett hyresavtal mellan huvud- och underhyresgästen grunda sig på ett hyresavtal som ingåtts direkt med hyresvärden. I statsrådets förordning om grunderna för bostadsbidraget för år 2014 (839/2013) fastställs följande maximala boendeutgifter för boendeutgifterna för en del av en bostad:

Antal personer	Kommun-grupp I	Kommun-grupp II	Kommun-grupp III	Kommun-grupp IV
1	368	338	312	290
2	568	521	485	450
3	696	636	587	543
4	835	763	704	651
5	943	860	792	729
6	1 078	982	905	833
7	1 205	1 098	1 010	930
8 eller flera	1 339	1 220	1 122	1 033

Vid övergången till modellen med helhetshyra i samband med bostadsbidragsreformen som trädde i kraft 2015 frångicks normen för delad bostad. Slopandet av normen för delad bostad innebär att ett hushåll som hyr en del av en bostad kan få ett lika stort bostadsbidrag för en del av en bostad som ett hushåll som hyr en hel bostad.

Den senaste tiden har det allmänna bostadsbidraget varit ett centralt tema i utredningarna om bidragsfällor. Som en del av socialskyddet försämrar bostadsbidraget incitamenten för att arbeta eftersom incitamentet för att arbeta definieras utgående från skillnaden mellan lönen och socialskyddet. Ett högre bostadsbidrag möjliggör bättre boendeförhållanden också utan arbetsinkomster och som en inkomstrelaterad förmån gör bostadsbidraget det mindre attraktivt att ta emot ett arbete eftersom stigande inkomster minskar beloppet av det bostadsbidrag som betalas. Det allmänna bostadsbidraget utgör dock bara ett av de system med inkomstöverföringar som inverkar på incitamenten för att arbeta. Incitamentproblem uppstår som en sam-

manlagd effekt av höga boendekostnader, bostadsbidragssystemet, utkomstskyddet för arbetslösa, beskattningen och eventuella andra inkomstrelaterade system, såsom utkomststödet.

I sitt beslut om åtgärder för att öka sysselsättningen som fattades i samband med budgetpropositionen för 2017 har regeringen förbundit sig att undanröja bidragsfällor och främja arbetskraftens rörlighet. För beredningen tillsattes en sakkunniggrupp som finansministeriet ansvarar för och som har till uppgift att granska bidragsfällorna och hindren för arbetskraftens rörlighet samt att ge åtgärdsrekommendationer i anslutning till dessa. Enligt arbetsgruppen kan en reform av bostadsbidraget som gäller undanröjandet av bidragsfällor utgöras av en sänkning av nivån på bidraget, en ändring av inkomsternas inverkan på bostadsbidraget (lindrigare eller strängare inkomstprövning) eller en höjning av det skyddade beloppet (*utredningar som utarbetats av arbetsgruppen som klarlagt flitfällor och regional rörlighet*). Olika åtgärder har olika effekter på utgifterna inom den offentliga ekonomin samt på incitamenten för att ta emot heltidsarbete, extraarbete och deltidsarbete.

Med beaktande av bostadsbidragets syfte att garantera en skälig boendenivå för hushåll med låga inkomster kan beslut om bostadsbidraget inte fattas endast med tanke på konsekvenserna för sysselsättningen. Höga boendekostnader är en del av incitamentproblemet och en nedskärning i nivån på bostadsbidraget ska inte utgöra det främsta medlet för att åtgärda höga boendekostnader. En försämring av nivån på bostadsbidraget försvårar försörjningen för sådana personer som trots en förbättring av incitamenten för att arbeta inte kan sysselsättas. En sänkning av bostadsbidraget innebär dessutom att tyngdpunkten i stödet för boendet allt mer flyttas över från bostadsbidraget till utkomststödet och ökar antalet nya mottagare av utkomststöd. Av de besparingar som görs i bostadsbidraget blir uppskattningsvis över 40 procent utgifter för utkomststödet. Syftet med utkomststödet är dock inte att fungera som ett fortgående komplement till primära förmåner eller att ersätta dem. Att lindra incitamentproblemen genom att förbättra nivån på bostadsbidraget genom att till exempel lindra inkomsternas inverkan eller höja de skyddade beloppen höjer i sin tur nivån på bostadsbidraget och ökar antalet hushåll som omfattas av bostadsstödet, vilket påskyndar ökningen av utgifterna för bostadsbidraget och kräver tilläggsfinansiering.

Av dem som får bostadsbidrag bor största delen (93 procent) i hyresbostad. På grund av att andelen som bor i hyresbostad är så stor har det under de senaste åren förts en livlig diskussion om bostadsbidragets inverkan på hyresnivån. I forskningslitteraturen varierar bedömningarna om bostadsbidragets inverkan på hyresnivån avsevärt, från att inverka till 15 procent till att inverka till 70 procent (bl.a. Kangasharju, A., *Maksaako asumistuen saaja muita korkeampaa vuokraa?*, Statens ekonomiska forskningscentral 2003, Hiekka, S. & Viren, M., *Does housing allowance increase rents*. Finnish Labour Institute's Working paper, 241, 2008, Kangasharju, A., *Housing allowance and the rent of low-income households*, Scandinavian Journal of Economics 112, 595–617, 2010). I en nyare undersökning (Eerola, E. & Lyytikäinen, T., *Housing allowance and rents: evidence from a stepwise subsidy scheme*, VATT Working papers 88, 2017) kommer man å andra sidan fram till att bostadsbidragets inverkan på hyrorna är mindre än man har bedömt på basis av tidigare undersökningar.

Utöver bostadsbidraget inverkar många andra faktorer på hyresnivån. På grund av höga boendekostnader ska låginkomsttagares boendeutgifter stödas för att garantera en skälig boendenivå, och det stöd som öronmärkts för boende kan bättre än stöd som inte öronmärkts beakta skillnader i bostadsutgifterna samt regionala variationer. Dessutom är de maximala boendeutgifterna som godtas i bostadsbidraget vanligen lägre än marknadshyrorna och bostadsbidragstagarens självrisk alltid minst 20 procent av boendeutgifterna. Självrisken uppmuntrar bostadsbidragstagaren att söka billigare bostäder, vilket minskar bostadsbidragets inverkan på hyrorna.

2 Målsättning och de viktigaste förslagen

2.1 Målsättning

Enligt beslutet om att undanröja bidragsfällor som statsminister Juha Sipiläs regering fattade i samband med halvtidsöversynen av regeringsperioden kommer det för de boendeutgifter som ersätts med det allmänna bostadsbidraget utöver de nuvarande maximala boendeutgifterna att sättas ett tak för kvadratmeterhyran per kommungrupp. Ändringen beräknades minska utgifterna för det allmänna bostadsbidraget med 30 miljoner euro och öka utgifterna för utkomststödet med 17 miljoner euro. Den totala besparingen beräknades därmed bli 13 miljoner euro. Man beslöt att rikta största delen av helhetsbesparingen till att förebygga överskuldssättning. För att bromsa ökningen av utgifterna för bostadsbidraget beslöt regeringen dessutom att de maximala boendeutgifterna inom det allmänna bostadsbidraget binds till levnadskostnadsindex istället för till hyresindex. Enligt regeringens beslut upprätthåller bindningen av de maximala boendeutgifterna till hyresindex på lång sikt en spiral där höjningar i hyresnivån och höjningar i bidragsnivån stegrar varandra, vilket försämrar incitamenten för att arbeta.

2.2 Alternativa åtgärder

Taket för kvadratmeterhyran per kommungrupp som regeringen beslöt om i samband med regeringens halvtidsöversyn kan genomföras på flera olika sätt och alternativen har olika konsekvenser för bidragstagarnas ställning och för utgifterna för bostadsbidraget. I den fortsatta beredningen har de olika alternativen för att genomföra hyresgränsen per kvadratmeter och de olika alternativens konsekvenser utretts. En hyresgräns per kvadratmeter som fastställs per kommungrupp på basis av bostadsbidragstagarnas genomsnittliga kvadratmeterhyra gäller särskilt personer som bor ensamma i bostäder som är mindre än 30 kvadratmeter. En hyresgräns per kvadratmeter som fastställs enligt hushållets storlek gäller i sin tur utöver ensamboende också särskilt två personers hushåll. Eftersom konsekvenserna av införandet av en hyresgräns per kvadratmeter gäller endast en del av bostadsbidragstagarna är konsekvenserna för den ekonomiska ställningen hos de bostadsbidragstagare som hör till målgruppen tämligen betydande.

Ett tak för kvadratmeterhyran per kommungrupp

I detta alternativ fastställs för de godtagbara maximala boendeutgifterna för varje kommungrupp en hyresgräns per kvadratmeter som motsvarar den genomsnittliga kvadratmeterhyran bland bostadsbidragstagarna. I kommungrupp I är hyresgränsen per kvadratmeter 16,65 euro, i kommungrupp II 14,91 euro, i kommungrupp III 12,23 euro och i kommungrupp IV 9,96 euro. Alternativet minskar utgifterna för bostadsbidraget med 30 miljoner euro på årsnivå. Utgifterna för utkomststödet ökar med uppskattningsvis 12 miljoner euro på årsnivå. Den totala besparingen beräknas därmed bli 18 miljoner euro på årsnivå.

Hyresgränsen per kvadratmeter minskar särskilt beloppet av bostadsbidrag som betalas för boendekostnader för små bostäder och gäller särskilt ensamboende. Den kommungruppspecifika hyresgränsen per kvadratmeter sänker nivån på bidraget med i genomsnitt 9,20 euro i månaden för cirka 254 000 bostadsbidragstagare. För cirka 29 800 bidragstagare minskar stödet med 0—50 euro i månaden, för 12 000 bostadsbidragstagare med 51—100 euro i månaden, för 5 500 bostadsbidragstagare med 101—200 euro i månaden och för 400 bostadsbidragstagare med över 201 euro i månaden. För cirka 1 300 bidragstagare uteblir stödet helt och hållet. För 24 procent av ensamboende minskar stödet med i genomsnitt 11,16 euro. En kommungruppspecifik hyresgräns per kvadratmeter har störst inverkan på ensamboende som bor i kommungrupperna I och II (huvudstadsregionen). Till exempel i kommungrupp I minskar bo-

RP 161/2017 rd

stadsbidragets belopp för alla ensamboende som bor i bostäder som är mindre än 31 kvadratmeter.

Ett hyrestak per kvadratmeter som bestäms utifrån hushållets storlek

I detta alternativ varierar den kommungruppsspecifika hyresgränsen per kvadratmeter enligt hushållets storlek så att hyresgränsen per kvadratmeter sjunker när hushållets storlek växer. På detta sätt har mindre hushåll en högre hyresgräns per kvadratmeter än större hushåll, eftersom mindre bostäder i regel har en högre hyra per kvadratmeter än större bostäder. Taken för kvadratmeterhyrorna som bestäms utifrån hushållens storlek är följande i respektive kommungrupp:

	I	II	III	IV
1 henk	18,37	16,05	12,97	10,28
2 henk	14,93	14,34	11,50	9,58
3 henk	13,96	13,60	11,05	9,46
4 henk	13,69	13,63	10,92	9,41
5+ henk	-0,30	-0,15	-0,10	-0,10

Alternativet minskar utgifterna för bostadsbidraget med uppskattningsvis 33 miljoner euro på årsnivå. Utgifterna för utkomststöd ökar med uppskattningsvis 13 miljoner euro på årsnivå. Den totala besparingen uppgår därmed till cirka 20 miljoner euro på årsnivå.

Den hushållsspecifika hyresgränsen per kvadratmeter gäller särskilt enpersonshushåll, barnlösa par och familjer med två försörjare. Den hushållsspecifika hyresgränsen per kvadratmeter sänker nivån på bidraget med i genomsnitt 10,71 euro i månaden för cirka 254 000 bostadsbidragstagare. För cirka 29 900 bidragstagare minskar stödet med 0—50 euro i månaden, för 12 800 bostadsbidragstagare med 51—100 euro i månaden, för 6 500 bostadsbidragstagare med 101—200 euro i månaden och för 1 100 bostadsbidragstagare med över 201 euro i månaden. För cirka 1 400 bidragstagare uteblir stödet helt och hållet. För 33 procent av familjerna med två försörjare minskar stödet med i genomsnitt 26,77 euro och för 26 procent av hushållen som består av barnlösa par minskar stödet med i genomsnitt 17,24 euro per månad. I och med den hushållsspecifika hyresgränsen per kvadratmeter minskar beloppet av de maximala boendeutgifterna i takt med att hushållets storlek växer, till exempel till följd av tillökning i familjen. På detta sätt stiger bidraget mindre när hushållets storlek växer än enligt gällande lagstiftning.

En särskild maximal boendeutgift som tillämpas på boendeutgifterna för den som hyr en del av en bostad

Bostadsbidragssystemet som trädde i kraft 2015, vars centrala syfte har varit tydlighet och transparens, kompliceras avsevärt av de hyresgränser per kvadratmeter som beskrivs ovan. På grund av hyresgränsen per kvadratmeter kommer det att vara svårt för bidragstagare att bedöma stödbeloppet och då ökar det administrativa arbetet. Hyresgränserna per kvadratmeter påverkar dessutom i väsentlig grad nivån på bidraget för i synnerhet bostadsbidragstagare som bor i små bostäder och försvårar i hög grad försörjningen för många bostadsbidragstagare.

För att lindra konsekvenserna av hyresgränserna per kvadratmeter bör hyresgränserna graderas utifrån bostadens storlek, vilket i praktiken innebär att man återgår till systemet som gällde innan bostadsbidragsreformen trädde i kraft och att målen för bostadsbidragsreformen skrotas. Dessutom är en hyresgräns per kvadratmeter mycket illa lämpad för delade bostäder, vilka har ökat till följd av överföringen av de studerande till bostadsbidraget, eftersom det är näst intill

omöjligt att bedöma storleken på den bostadsyta som hyresgästen faktiskt har tillgång till. Utöver ett mycket litet eget rum kan hyresgästen ha tillgång till gemensamma utrymmen, och fastställandet av maximibeloppet för bostadsbidraget enbart utifrån storleken på det egna rummet kan leda till ett slutresultat som är orättvist ur hyresgästens synpunkt sett. Under den fortsatta beredningen har man således också sökt efter alternativa metoder för att uppnå de besparingar i bostadsbidraget som man beslutade om vid halvtidsöverläggningarna.

För att bostadsbidragssystemet ska vara tydligt ska i första hand ändringar som görs i de maximala boendeutgifterna användas för att tygla kostnaderna. De maximala boendeutgifterna begränsar redan nu beloppet av det bostadsbidrag som betalas för boendeutgifter, eftersom boendeutgifterna för över 70 procent av bidragstagarna överstiger de maximala boendeutgifterna. En sänkning av de nuvarande maximala boendeutgifterna ökar utkomststödsutgifterna och antalet hushåll som överstiger de maximala boendeutgifterna. För närvarande får dock ett hushåll som hyr en del av en bostad, till exempel ett rum, ett lika stort bostadsbidrag som ett hushåll som hyr en hel bostad. I samband med bostadsbidragsreformen som trädde i kraft vid ingången av 2015 frångicks normen för delad bostad i och med övergången till systemet med en modell med helhetshyra. Överföringen av de studerande till det allmänna bostadsbidraget ökar dock utbetalningen av bostadsbidrag för en del av en bostad, så behovet av att återinföra normen för delad bostad ska ses över på nytt.

En återinföring av normen för delad bostad i bostadsbidragssystemet innebär att maximala boendeutgifter som är en aning lägre än de maximala boendeutgifter som godkänns för närvarande ska tillämpas när bostadsbidraget bestäms för hushåll som hyr en del av en bostad. Dessutom kan normen för delad bostad tillämpas på boendeutgifterna för små bostäder som är mindre än 20 kvadratmeter, så normen för delad bostad begränsar beviljandet av stödet också för väldigt små bostäder. På basis av de gällande byggnadsbestämmelserna ska en bostadslägenhet till sin storlek vara minst 20 kvadratmeter. Största delen av dem som hyr en del av en bostad och dem som bor i bostäder som är mindre än 20 kvadratmeter är ensamboende, så normen för delad bostad gäller på samma sätt som hyresgränsen per kvadratmeter till största delen ensamboende.

2.3 De viktigaste förslagen

Statsminister Juha Sipiläs regering beslutade i samband med beredningen av budgetpropositionen för 2018 att det inom det allmänna bostadsbidraget i stället för ett tak för kvadratmeterhyran införs en särskild maximal boendeutgift för en del av en hyresbostad, eftersom ett tak för kvadratmeterhyran i enlighet med det beslut som fattades vid halvtidsöversynen medför att bostadsbidraget kompliceras avsevärt och att det bostadsbidrag som betalas för små bostäder försämras avsevärt. Med en del av en bostad avses en uthyrd del av en separat bostad. Besittning av en del av en bostad kan grunda sig på ett underhyresavtal eller ett hyresavtal som ingåtts direkt med hyresvärden. De maximala boendeutgifterna för en del av en bostad är då 80 procent av de maximala boendeutgifterna som har fastställts för hela bostaden. De maximala boendeutgifterna för en del av en bostad ska också tillämpas på hyresbostäder som är mindre än 20 kvadratmeter.

Dessutom föreslås det att de maximala boendeutgifterna inom det allmänna bostadsbidraget binds till levnadskostnadsindex i stället för till hyresindex. De maximala boendeutgifterna höjs första gången vid ingången av 2019 i enlighet med förändringen i levnadskostnadsindex, så under 2018 ska fortfarande de maximala boendeutgifterna för 2017 tillämpas. Syftet med förslaget om att införa en maximal boendeutgift för en del av en bostad och förslaget om att de maximala boendeutgifterna binds till levnadskostnadsindex är att bromsa utgifterna för bostadsbidraget och särskilt hyrorna som begärs för väldigt små bostäder.

I propositionen föreslås också preciseringar gällande justeringen av bostadsbidraget vid förändringar i inkomsterna. Vid prövningen av de förändrade inkomsterna ska förvärvsinkomst-avdraget beaktas så att endast den del av inkomsterna som beaktas också vid beräkandet av bostadsbidragsbeloppet beaktas vid prövningen av de förändrade inkomsterna.

3 Propositionens konsekvenser

3.1 Ekonomiska konsekvenser

År 2016 uppgick utgifterna för det allmänna bostadsbidraget till 1 080 miljoner euro. Utgifterna för det allmänna bostadsbidraget beräknas uppgå till 1 265,4 miljoner euro 2017 och till 1 478,8 miljoner euro 2019.

En sänkning av utgifterna för det allmänna bostadsbidraget ökar utgifterna för utkomststödet. Kommunerna och staten finansierar utgifterna för det grundläggande utkomststödet med lika stora andelar.

Frysningen av de maximala boendeutgifterna 2018 samt bindningen av de maximala boendeutgifterna till levnadskostnadsindex minskar utgifterna för bostadsbidraget med uppskattningsvis 24 miljoner euro 2018 och med 40 miljoner euro på årsnivå, på basis av antagandet att hyrorna höjs med 3 procent på årsnivå. Utgifterna för utkomststöd ökar med cirka 10 miljoner 2018 och på årsnivå med 16 miljoner euro, varav hälften utgörs av statens finansieringsandel. Den totala besparingen i de offentliga finanserna uppgår sålunda till 14 miljoner euro 2018 och till 24 miljoner euro på årsnivå.

Införandet av särskild maximal boendeutgift som tillämpas på boendeutgifterna för den som hyr en del av en bostad minskar utgifterna för bostadsbidraget med cirka 4 miljoner 2018 och med 6,7 miljoner euro på årsnivå. Utgifterna för utkomststödet ökar med uppskattningsvis 1,6 miljoner euro 2018 och på årsnivå med 2,7 miljoner euro, varav hälften utgörs av statens finansieringsandel. Den totala besparingen i de offentliga finanserna beräknas därmed uppgå till cirka 2,4 miljoner euro 2018 och till 4 miljoner euro på årsnivå.

Propositionen minskar alltså utgifterna för bostadsbidraget med totalt 28 miljoner euro 2018 och 46,7 miljoner euro på årsnivå. Utgifterna för utkomststöd ökar med 11,6 miljoner euro 2018 och på årsnivå med 20 miljoner euro, varav hälften utgörs av statens finansieringsandel. Den totala besparingen i de offentliga finanserna uppgår därmed till 16,7 miljoner euro 2018 och till 28 miljoner euro på årsnivå.

3.2 Konsekvenser för bidragstagarnas ställning

Införandet av normen för delad bostad gäller sådana bostadsbidragstagare som hyr en del av en bostad antingen som en underhyresgäst eller på basis av ett separat hyresavtal som ingåtts med hyresvärden. I ett underhyresförhållande bor såväl huvudhyresgästen som underhyresgästen i delad bostad, varvid normen för delad bostad tillämpas också på huvudhyresgästens boendeutgifter. Dessutom gäller normen för delad bostad de bostadsbidragstagare som bor i bostäder som är mindre än 20 kvadratmeter. Bindningen av de maximala boendekostnaderna till levnadskostnadsindex gäller i sin tur alla de bostadsbidragstagare vars boendeutgifter ökar kraftigare än levnadskostnadsindexet.

Införandet av normen för delad bostad minskar nivån på bostadsbidraget med i genomsnitt 30 euro per månad för cirka 12 000 bostadsbidragstagare. För cirka 6 200 bostadsbidragstagare minskar stödet med 51—100 euro i månaden och för 5 670 bostadsbidragstagare minskar stödet med mindre än 50 euro i månaden. Stödet dras in helt för cirka 250 bidragstagare. Normen

RP 161/2017 rd

för delad bostad har störst inverkan på kommungrupp III (alla andra större städer än de som hör till huvudstadsregionen samt kommunerna i Södra Finland) och kommungrupp I (Helsingfors). Största delen av dem som hyr en del av en bostad och dem som bor i bostäder som är mindre än 20 kvadratmeter är ensamboende, så normen för delad bostad gäller till största delen ensamboende.

Studerande bor oftare än andra bostadsbidragstagare i gemensamma bostäder och överföringen av de studerande till det allmänna bostadsbidraget har medfört att antalet bostadsbidragstagare som bor i gemensamma bostäder nästan har fördubblats. Vid utgången av oktober 2017 bodde 9 procent av bostadsbidragstagarna i en del av en bostad. Vid samma tidpunkt förra året bodde 4 procent av bostadsbidragstagarna i en del av en bostad. Nästan en femtedel av studerandehushållen bor i en del av en bostad. Därför gäller konsekvenserna av normen för delad bostad i huvudsak studerande. Om boendeutgifterna för en person som bor i en del av en bostad dock är mindre än de föreskrivna maximala boendeutgifterna för en del av en bostad ändras inte nivån på bidraget från den nuvarande nivån. Till exempel är hyrorna i studentkollektivbostäder i regel mindre än de maximala boendeutgifterna för en del av en bostad, så för personer som bor i studentkollektivbostäder ändras inte nivån på bostadsbidraget från den nuvarande nivån.

I oktober 2017 omfattades 24 895 studerandehushåll som bor i en del av en bostad och i en bostad som är mindre än 20 kvadratmeter av bostadsbidraget, av vilka 24 709 utgjorde enpersonshushåll och 186 två personers hushåll. För 11 835 eller 48 procent av dem översteg boendeutgifterna den föreslagna maximala boendeutgiften. Den genomsnittliga boendeutgiften för studerandehushåll bestående av en person som bor i en del av en bostad eller i en bostad som är mindre än 20 kvadratmeter var 329 euro i månaden och det genomsnittliga bostadsbidraget 259 euro i månaden.

I tabellen nedan anges närmare uppgifter enligt kommungrupp om de enpersonshushåll som fått bostadsbidrag och som bor i en del av en bostad. De maximala boendeutgifterna för en del av en bostad har störst inverkan på kommungrupp I (Helsingfors) och kommungrupp II (alla andra stora städer än de som hör till huvudstadsregionen samt kommunerna i Södra Finland), där de finns flest studerandehushåll som överstiger de maximala boendeutgifterna och där också skillnaden mellan de maximala boendeutgifterna jämfört med de genomsnittliga boendeutgifterna för dem som bor i en del av en bostad är större än i de andra kommungrupperna.

Kommungrupp	Antalet studerandehushåll bestående av en person som bor i en del av en bostad	Genomsnittliga boendeutgifter e/mån	Maximal boendeutgift för en del av en bostad	Boendeutgifterna överstiger normen för delad bostad (hushåll)	Genomsnittlig förändring av bostadsbidraget
1	6 402	372	406	618 (41 %)	24 e
2	1 839	320	394	469 (26 %)	13 e
3	14 861	314	312	7 737 (52 %)	21 e
4	1 607	279	275	901 (56 %)	19 e

Stödet för boendet för låginkomsttagare och studerande med höga boendeutgifter och som bor ensamma på hyra har förbättrats till följd av att de studerande har börjat omfattas av det allmänna bostadsbidraget. I oktober 2017 var de studerandes bostadsbidrag i genomsnitt 310 euro i månaden, medan det maximala bostadstilläggsbeloppet var 202 euro i månaden. Således har en betydande andel av de studerande haft nytta av överföringen av de studerande till bostadsbidraget. Till följd av att det allt oftare görs behovsprövning miste en del av de stu-

RP 161/2017 rd

derande helt och hållet sitt bostadsbidrag. Personer som bor i gemensam bostad, studerande som bor med maken och barnfamiljer har förlorat på överföringen av de studerande till bostadsbidraget. Då de studerande började omfattas av det allmänna bostadsbidraget från och med den 1 augusti 2017 kände man inte till en särskild maximal boendeutgift för en del av en bostad, så den maximala boendeutgiften för en del av en bostad har inte kunnat beaktas vid bedömningen av de övergripande konsekvenserna av överföringen av de studerande till bostadsbidraget. Maximibeloppet av bostadsbidraget som betalas också för en del av en bostad är dock högre än maximibeloppet av studiestödets bostadstillägg.

De studerandes huvudsakliga utkomst utgörs av studiestödet, inklusive studielånet, så de studerande har i regel inte rätt till utkomststöd eftersom studielånet betraktas som utkomst för de studerande. Sålunda är de studerande tvungna att finansiera ökande boendeutgifter med studiepenning, studielån och arbetsinkomster. Att det blir vanligare att förvärvsarbete kan i sin tur medföra att tiden för att avlägga examen blir längre.

Den frysning av de maximala boendeutgifterna som verkställs 2018 ökar antalet bostadsbidragstagare som överstiger de maximala boendeutgifterna i det fall att boendeutgifterna är höga och hyrorna stiger. Också bindningen av de maximala boendeutgifterna till levnadskostnadsindex i stället för till hyresindex från och med ingången av 2019 ökar antalet hushåll som överstiger de maximala boendeutgifterna eftersom levnadskostnadsindexet endast till en viss del följer utvecklingen av hyresnivån. På grund av bindningen till levnadskostnadsindex ökar inte nivån på bostadsbidraget i enlighet med höjningen av hyresnivån. I september 2017 översteg cirka 72 procent av bidragstagarna de maximala boendeutgifterna som godkänns i det allmänna bostadsbidraget, och i genomsnitt överskreds utgifterna med cirka 148 euro. Frysningen av de maximala boendeutgifterna ökar antalet hushåll som överstiger de maximala boendeutgifterna till i genomsnitt 76 procent av hushållen och den genomsnittliga överskridningen stiger till 160 euro.

Kalkylmässigt ökar frysningen av de maximala boendeutgifter som beaktas i det allmänna bostadsbidraget antalet bostadsbidragstagare som överskrider de maximala boendeutgifterna från 62 till 66 procent i kommungrupp I, från 70 till 74 procent i kommungrupp II, från 75 till 78 procent i kommungrupp III och från 75 till 78 procent i kommungrupp IV. De genomsnittliga överskridningarna stiger i kommungrupp I från 196 till 208 euro, i kommungrupp II från 194 till 210 euro, i kommungrupp III från 137 till 149 euro och i kommungrupp IV från 122 till 132 euro.

3.3 Samhälleliga konsekvenser

Reformen kan också ha indirekta konsekvenser för bostadsmarknaden och särskilt för beteendet hos dem som bor i en del av en bostad, men i detta skede är det svårt att förutse dessa. Införandet av en särskild maximal boendeutgift för en del av en bostad minskar beloppet av det bostadsbidrag som betalas för en del av en bostad och kan därmed medföra att delade bostäder minskar i popularitet och att efterfrågan på små bostäder ökar. Den maximala boendeutgiften för en del av en bostad inverkar dock inte på nivån på bidraget för dem som bor i en del av en bostad eller i en bostad som är mindre än 20 kvadratmeter och vars boendeutgifter är lägre än den maximala boendeutgiften. Till exempel i studentbostäder är de genomsnittliga boendeutgifterna vanligen lägre än den maximala boendeutgiften för en del av en bostad. Dessutom är självriskan inom det allmänna bostadsbidraget alltid minst 20 procent av boendeutgifterna, vilket minskar att man flyttar till dyrare bostäder. På lång sikt kan den maximala boendeutgiften för en del av en bostad också tygla höjningen av hyresnivån för delade bostäder och bostäder som är mindre än 20 kvadratmeter.

Levnadskostnadsindexet återspeglar endast delvis de ökade kostnaderna för boendet. Att de maximala boendeutgifterna binds till levnadskostnadsindex kan därför förr eller senare leda till en situation där nivån på bostadsbidraget allt mer skiljer sig från utvecklingen av hyresnivån, vilket medför att tyngdpunkten i stödet för boendet förflyttas från bostadsbidraget till utkomststödet. Omfattningen av konsekvenserna beror på hur levnadskostnadsindex utvecklas i förhållande till hur hyrorna utvecklas. Utkomststödet är ett stöd som beviljas i sista hand och vars syfte är att trygga den i grundlagen tryggade oundgängliga utkomsten. Syftet med utkomststödet är inte att fungera som ett fortgående komplement till primära förmåner eller att ersätta dem, utan det är menat att vara ett i huvudsak kortvarigt stöd som hjälper till med att överkomma eller förebygga uppkomsten av kortvariga svårigheter.

För att garantera en skälig boendenivå för låginkomsttagare ska stödsystemet och bostadspolitiken analyseras och utvecklas på ett övergripande sätt. Statsrådet har tillsatt ett projekt för att bereda en totalreform som hänför sig till grundskydd och aktivitet. Inom ramen för projektet utreds också vilka kostnads-, sysselsättnings- och inkomstfördelnings- samt övriga konsekvenser som följer om stödjandet av boende frikopplas från utkomststödet och sköts enbart via de olika stöden för boende. Det beredningsarbete som ska behandla olika alternativ samordnas med den arbetsgrupp som ska finna lösningar för att minska ojämlikheten i samhället och som leds av professor Juha Saari.

4 Beredningen av ärendet

Propositionen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet i samarbete med Folkpensionsanstalten.

Ett utlåtande om regeringens proposition har lämnats av finansministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, miljöministeriet, Folkpensionsanstalten, Institutet för hälsa och välfärd, Finlands Kommunförbund rf, SOSTE Finlands social och hälsa rf, Finlands Fastighetsförbund rf, RAKLI ry, Vuokranantajat ry, Vuokralaiset VKL ry, Främjarna av hyresboende till rimligt pris — KOVA rf, Suomen sosiaalioikeudellinen seura ry, Finlands studentallians OSKU rf, Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto — SAKKI ry, Finlands studerandekårens förbund — SAMOK rf, Åbo Akademis Studentkår, Finlands Gymnasistförbund rf, Finlands studentkårers förbund FSF och Suomen opiskelija-asunnot SOA ry. Arbets- och näringsministeriet meddelade att det inte har något att yttra om propositionen. Ett sammandrag av de givna utlåtandena har sammanställts vid social- och hälsovårdsministeriet.

Förslagen understöds av finansministeriet och Folkpensionsanstalten. Också undervisnings- och kulturministeriet anser att det är motiverat att de maximala boendeutgifterna binds till levnadskostnadsindex, men förutsätter att nivån på bostadsbidraget justeras regelbundet så att dess omfattning inte försämras.

Största delen av remissinstanserna anser att införandet av en maximal boendeutgift för en del av en bostad och bindningen av de maximala boendeutgifterna till levnadskostnadsindex utgör oändamålsenliga och felaktiga metoder för att uppnå propositionens målsättningar, som är att bromsa höjningen av hyresnivån och öka incitamenten för att arbeta. Eftersom en sänkning av nivån på bostadsbidraget ökar utkomststödsberoendet och utgifterna för utkomststödet, anser propositionen i strid med målsättningarna försämra incitamenten för att arbeta. Remissinstanserna anser att förslagen strider mot målen för 2015 års totalreform av bostadsbidraget, eftersom nivån på bostadsbidraget inte längre följer hyresutvecklingen och eftersom normen för delad bostad återinförs inom bostadsbidraget.

Remissinstanserna anser att en maximal boendeutgift för en del av en bostad är problematisk särskilt på grund av att den i huvudsak gäller studerande och låginkomsttagare som har valt en

förmånlig boendeform. En försämring av omfattningen av de studerandes bostadsbidrag leder också till att de studerande är tvungna att finansiera de ökande boendeutgifterna med studiepenning, studielån och arbetsinkomster, eftersom de studerande i regel inte har rätt till utkomststöd. Att de studerande allt oftare förvärvsarbetar leder i sin tur till en långsammare studietakt. Införandet av normen för delad bostad precis när de studerande har börjat omfattas av det allmänna bostadsbidraget anses dessutom problematisk med tanke på lagstiftningens förutsägbarhet, eftersom förändringen inte kunde beaktas vid bedömningen av de övergripande konsekvenserna av överföringen av de studerande till bostadsbidraget. En maximal boendeutgift för en del av en bostad anses vara skadlig också med tanke på en fungerande bostadsmarknad, eftersom en maximal boendeutgift uppmanar de studerande att söka sig från mer förmånligare gemensamma bostäder till lägenheter med ett rum, vilket kan öka utgifterna för bostadsbidraget och nivån på hyrorna för enrumslägenheter. Nackdelarna med en maximal boendeutgift för en del av en bostad anses vara oproportionerligt stora i jämförelse med de besparingar som nås genom en maximal boendeutgift, vilka är små i förhållande till de totala utgifterna för bostadsbidraget.

Remissinstanserna betonar att levnadskostnadsindex endast till en viss del följer förändringar i hyresnivån. På lång sikt kan bindningen av de maximala boendeutgifterna till levnadskostnadsindex leda till att nivån på bostadsbidraget och nivån på boendeutgifterna allt mer skiljs åt från varandra och till att bostadsbidraget inte längre fyller sin uppgift att göra boendeutgifterna skäligare för låginkomsttagare och sålunda till att utgifterna för utkomststödet ökar. Att tyngdpunkten i stödet för boendet flyttas över till utkomststödet ökar i sin tur incitamentproblemen. Remissinstanserna anser att det bör göras en bedömning av de omfattande samhällsliga konsekvenserna av bindningen till levnadskostnadsindex.

Särskilt studerandeorganisationerna fäste i sina utlåtanden dessutom uppmärksamhet vid att hushållsbegreppet som tillämpas i det allmänna bostadsbidraget är problematiskt med tanke på dem som bor i gemensamma bostäder.

Motiveringarna och konsekvensbedömningen i propositionen har preciserats på basis av utlåtandena om propositionen. Förslaget att ändra tidpunkten för justeringen av bostadsbidraget vid förändringar i inkomsterna har dessutom slopats under den fortsatta beredningen. Förslaget ingick i utkastet som var på remiss. I samarbete med Folkpensionsanstalten utreder social- och hälsovårdsministeriet förutsättningarna och alternativen för en ändring av hushållsbegreppet samt vilka konsekvenser en ändring medför.

Propositionen har inte behandlats av delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning, men en separat förhandling har förts med Finlands Kommunförbund.

5 Samband med andra propositioner

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2018 och avses bli behandlad i samband med den.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

10 §. Maximala boendeutgifter. I paragrafen finns en tabell över de högsta belopp, baserade på hela hyran, som beaktas som boendeutgifter när bostadsbidraget beräknas. De maximala boendeutgifterna är indelade i nivåer enligt hushållets storlek och bostadens läge. Bidrag beviljas inte för boendeutgifter som överstiger de maximala boendeutgifterna.

I paragrafen föreslås nya 3 och 4 mom. i vilka det föreskrivs om de maximala boendeutgifterna för en del av en bostad. De maximala boendeutgifterna för en del av en bostad som föreskrivs i 3 mom. föreslås vara 80 procent av de maximala boendeutgifterna enligt 1 mom. I 4 mom. föreskrivs att de maximala boendeutgifterna för en del av en bostad som hyrs av hushåll med fem eller mer än fem medlemmar höjs med samma fasta belopp som bestäms på basis av kommungrupp. De maximala boendeutgifterna för en del av en bostad höjs i enlighet med förändringen i levnadskostnadsindex.

I övrigt motsvarar paragrafen till sitt innehåll den gällande paragrafen.

27 §. Förutsättningar för justering av bostadsbidrag. I 1 mom. föreskrivs det om regelbunden årsjustering av bostadsbidrag, och i 2 mom. om justering mitt under bidragsperioden när det i hushållet har skett en förändring som leder till justering (mellanjustering).

Enligt 2 mom. 1 punkten ska bostadsbidraget justeras om hushållets fortlöpande månadsinkomster har stigit med minst 400 euro eller sjunkit med minst 200 euro. Lagen innehåller inte några bestämmelser om beaktande av förvärvsinkomstavrdraget vid prövningen av förändringen i inkomsterna, men Folkpensionsanstalten har i sin tillämpningspraxis beaktat förvärvsinkomstavrdraget. Vid prövningen av förändringen i inkomsterna beaktas därmed endast den del av inkomsterna som beaktas också vid beräkandet av bostadsbidragsbeloppet. Det föreslås att en ändring som motsvarar tillämpningspraxis också görs i lagen genom att det till paragrafen fogs ett nytt 3 mom. enligt vilket det vid prövningen av förändringen i hushållets inkomster görs ett förvärvsinkomstavrdrag på 300 euro från hushållets sammanlagda löne- och företagarinkomster.

I övrigt motsvarar paragrafen den gällande paragrafen. Enligt 4 mom. sänks inte bostadsbidraget vid en justering av bostadsbidraget som görs på grundval av förändringar i boendeutgifterna, om det inte också i inkomsterna har inträffat en förändring som leder till att bidraget justeras. Det föreslås att det i 5 mom. föreskrivs om Folkpensionsanstaltens möjlighet att justera bidraget utan att bidragstagaren behöver lämna in en ansökan, om Folkpensionsanstalten har tillgång till alla uppgifter som behövs för justeringen.

29 §. Indragning av bostadsbidrag. I paragrafen föreskrivs om grunderna för indragning av bostadsbidraget och tidpunkten för indragning i olika situationer. Det föreslås att 5 punkten preciseras så att den gäller hela 27 §. Ändringen motsvarar den tillämpningspraxis som gäller för närvarande.

51 §. Indexbindning. Enligt paragrafen är de belopp som anges i lagen i huvudsak bundna till folkpensionsindex. Enligt 1 mom. justeras dock inte årligen den minsta bassjälvriskandelen, det minsta bidrag som ska betalas samt beloppet av de förändringar i inkomsterna och boendeutgifterna som gäller bidragstagarens anmälningsskyldighet eller justeringen av bidrag. På basis av paragrafens 2 mom. motsvarar de belopp som är bundna till folkpensionsindexet det poängtal för folkpensionsindexet enligt vilket beloppet av de folkpensioner som betalades ut i januari 2010 har beräknats. Paragrafens 1 och 2 mom. motsvarar den gällande paragrafen.

I 3 mom. föreskrivs det om justeringen av de maximala boendeutgifterna. Enligt den gällande bestämmelsen justeras de maximala boendeutgifterna årligen så att de motsvarar förändringen i den allmänna hyresnivån. Det föreslås att momentet ändras så att de maximala boendeutgifterna i fortsättningen justeras i enlighet med förändringen i levnadskostnadsindex i stället för i enlighet med förändringen i hyresindex. Beloppen av de maximala boendeutgifter som avses i 10 § motsvarar det fastställda poängtalet för levnadskostnadsindexet (1951:10=100) för oktober 2016. Den årliga förändringen beräknas enligt utvecklingen av poängtalet för levnadskostnadsindexet för oktober innevarande år och för oktober föregående år. Folkpensionsanstalten ska i november varje år fastställa beloppet av de förändringar i de maximala boendeutgifterna som gäller från början av följande år. Detta motsvarar det förfarande som föreskrivs i lagen om vissa underhållsbidrags bindande vid levnadskostnaderna (583/2008). Till följd av beslutet om besparingar i statsfinanserna justeras de maximala boendeutgifterna vid ingången av 2019 i enlighet med förändringen i levnadskostnadsindex, så under 2018 tillämpas fortfarande de maximala boendeutgifter som gällde 2017. För att besparingen på årsnivå ska vara bestående föreslås det att den maximala hyresnivå som fastställs i lagen ändras så att den motsvarar poängtalet för levnadskostnadsindexet (1951:10=100) för oktober 2016.

2 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2018. De föreslagna ändringarna tillämpas på bidrag som beviljas eller justeras från den dagen och därefter.

3 Förhållande till grundlagen och lagstiftningsordning

Den sociala tryggheten för stöd till boende spelar en roll för de grundläggande fri- och rättigheterna framför allt med avseende på 19 § 4 mom. i grundlagen (GrUU 10/2011 rd, GrUU17/2014 rd). Enligt momentet ska det allmänna främja vars och ens rätt till bostad och möjligheter att själv ordna sitt boende. Det allmänna verkställer denna skyldighet enligt grundlagen genom olika former av bostadsbidrag, till vilka hör det allmänna bostadsbidraget, bostadsbidraget för pensionstagare, bostadstillägget till studiestödet och delvis militärunderstödet. Därtill främjar det allmänna vars och ens rätt till bostad och möjligheter att själv ordna sitt boende också på annat sätt, till exempel genom subventioner till bostadsbyggande och skatteavdrag för räntor på ägarbostäder.

Bostadsbidraget är av betydelse med avseende inte bara på 19 § 4 mom. i grundlagen utan också på grundläggande försörjning enligt 19 § 2 mom. och oundgänglig försörjning och omsorg enligt 19 § 1 mom. i grundlagen (GrUU 10/2011 rd, GrUU 17/2014 rd). Med hjälp av bostadsbidraget kan man minska boendeutgifterna så att de motsvarar bidragstagarnas betalningsförmåga.

Grundlagen garanterar inte något system för grundläggande försörjning i sig, utan den enskildes rätt till en tryggad grundläggande försörjning överlag (GrUU 30/2005 rd, GrUU 60/2002 rd). Det väsentliga är att rätten till en grundläggande försörjning är tryggad genom något system för social trygghet i de sociala risksituationer som nämns i grundlagen (GrUU 42/2004 rd, GrUU 60/2002 rd). Utöver bestämmelsen om rätten till grundläggande försörjning innehåller grundlagens 19 § 2 mom. också ett åläggande för lagstiftaren att handla. Den sociala tryggheten riktas och utvecklas utifrån samhällets ekonomiska resurser och så att läget inom samhällsekonomin och den offentliga ekonomin beaktas när sådana förmåner som direkt finansieras av det allmänna läggs fast. Bestämmelsen i grundlagen syftar till att säkerställa att rätten till grundläggande försörjning garanteras också på lång sikt (RP 309/1993 rd, GrUU 6/2009 rd).

RP 161/2017 rd

Grundlagsutskottet har med tanke på grundlagens 16 § 2 mom. ansett att bestämmelserna om stöd för boendet är betydelsefulla för de studerandes del oberoende av via vilket system de studerande får bostadsbidrag och hur systemet regleras (GrUU 59/2016 rd). Det allmänna ska enligt 16 § 2 mom. i grundlagen säkerställa lika möjligheter för var och en att oavsett medelöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning samt utveckla sig själv. Bestämmelsen påför det allmänna en generell skyldighet att bland annat se till att medelöshet inte är ett hinder för att få utbildning (RP 309/1993 rd, och GrUU 14/2003 rd).

Grundlagens 16 § 2 mom. garanterar inte i sig att de studiesociala förmånerna håller sig uttryckligen på den nuvarande nivån och förutsätter inte heller att de höjs i takt med den allmänna kostnadsnivån (GrUU 6/2015 rd). Det ligger helt i linje med den handlingsskyldighet som ålagts lagstiftaren visavi dimensioneringen av sociala rättigheter att den sociala tryggheten riktas och utvecklas enligt samhällets ekonomiska resurser och att man kan ta hänsyn till den rådande situationen inom samhällsekonomin och de offentliga finanserna vid dimensioneringen av förmåner som direkt finansieras av det allmänna (GrUU 34/1996 rd och GrUU 6/2009 rd).

Enligt grundlagsutskottets etablerade praxis kan statsfinansiella sparmål under en lågkonjunktur vara en godtagbar grund för att i viss mån också göra ingrepp i nivån på de grundlagsfästa rättigheterna (GrUB 25/1994 rd och GrUU 25/2012 rd och GrUU 44/2014 rd). Men inte heller då får bestämmelserna sammantaget äventyra den grundlagstryggade grundläggande fri- eller rättigheten (GrUU 14/2015 rd).

Grundlagsutskottet har vid sin granskning (GrUU 17/2014 rd) av den proposition som gäller det allmänna bostadsbidraget (RP 52/2014 rd) ansett att det kan vara en stor förändring för ett hushåll med låga inkomster om bostadsbidraget sänks med exempelvis 100 euro i månaden. Det kan hända att det blir svårt eller rentav omöjligt att bo kvar i bostaden. Dessutom kan det vara svårt för de sökande att förutse vad de ändrade bidragskriterierna innebär i deras fall. Grundlagsutskottet ansåg detta ha relevans med avseende på 19 § 1, 2 och 4 mom. i grundlagen och förutsatte att det skulle utredas om man med övergångsbestämmelser kunde dela upp ikraftträdandet av ändringarna så att hushåll som får kraftigt sänkt bostadsbidrag ges mer tid att anpassa sig till den nya situationen.

I propositionen föreslås det att det inom bostadsbidraget införs en särskild maximal boendeutgift som tillämpas på boendeutgifterna för en del av en bostad och för bostäder som är mindre än 20 kvadratmeter. Dessutom föreslås det att de maximala boendeutgifterna inom det allmänna bostadsbidraget binds till levnadskostnadsindex i stället för till hyresindex och att de godtagbara maximala boendeutgifterna justeras vid ingången av 2019 i enlighet med förändringen i levnadskostnadsindex. Införandet av normen för delad bostad sänker nivån på bostadsbidraget för cirka 12 000 förmånstagare. För 6 200 bidragstagare minskar bidraget med i genomsnitt 51—100 euro i månaden och för 5 670 bidragstagare med 1—50 euro i månaden. Av bidragstagarna mister 250 helt och hållet sitt bostadsbidrag. Bidragsförluster på mer än 100 euro förekommer dock inte. Att de maximala boendeutgifterna binds till levnadskostnadsindex och fryses 2018 påverkar inte nivån på det bostadsbidrag som betalas till förmånstagarna, men nivån på bostadsbidraget kommer inte att stiga i takt med en eventuell höjning av hyran, om boendeutgifterna är höga och en höjning av hyran avviker från förändringar i levnadskostnadsindex. På lång sikt kan bindningen av boendeutgifterna till levnadskostnadsindex förutsätta att nivån på bostadsbidraget justeras och att systemet omvärderas.

De föreslagna ändringarna innebär inget väsentligt ingrepp i den grundläggande försörjningen. Beloppet av bostadsbidraget har inte garanterats på så sätt att bidragen inte skulle kunna minska när systemet förändras. Propositionen äventyrar således inte de rättigheter som tryggas

RP 161/2017 rd

i 19 § i grundlagen, och därför anser regeringen att de föreslagna lagändringarna kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Det kan dock vara skäl att begära utlåtande av grundlagsutskottet om propositionen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om allmänt bostadsbidrag

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om allmänt bostadsbidrag (938/2014) 10 och 27 §, 29 § 5 punkten och 51 §, sådana de lyder 10 och 27 § samt 29 § 5 punkten i lag 1533/2016 och 51 § delvis ändrad i lag 1533/2016, som följer:

10 §

Maximala boendeutgifter

Av de boendeutgifter för ett hushåll som är godtagbara enligt 9 § beaktas högst följande belopp per månad:

Hushållets storlek, personer	Kommun-grupp I	Kommun-grupp II	Kommun-grupp III	Kommun-grupp IV
1	508	492	390	344
2	735	706	570	501
3	937	890	723	641
4	1 095	1 038	856	764

Om ett hushåll består av fler än fyra personer, höjs de maximala boendeutgifterna enligt 1 mom. med 137 euro i kommungrupp I, 130 euro i kommungrupp II, 117 euro i kommungrupp III och 112 euro i kommungrupp IV för varje medlem av hushållet som överstiger fyra personer.

Om ett hushåll som bor på hyra ensamt förfogar över endast en del av en bostad eller om bostaden är mindre än 20 kvadratmeter beaktas av de boendeutgifter för ett hushåll som är godtagbara enligt 9 § högst följande belopp per månad:

Hushållets storlek, personer	Kommun-grupp I	Kommun-grupp II	Kommun-grupp III	Kommun-grupp IV
1	406	394	312	275
2	588	565	456	401
3	750	712	578	513
4	876	830	685	611

Om ett hushåll består av fler än fyra personer, höjs de maximala boendeutgifterna enligt 3 mom. med 110 euro i kommungrupp I, 104 euro i kommungrupp II, 94 euro i kommungrupp III och 90 euro i kommungrupp IV för varje medlem av hushållet som överstiger fyra personer.

Kommunerna delas in i kommungrupper enligt följande:

- 1) till kommungrupp I hör Helsingfors,
- 2) till kommungrupp II hör Esbo, Grankulla och Vanda,

RP 161/2017 rd

3) till kommungrupp III hör Björneborg, Borgå, Hyvinge, Joensuu, Jyväskylä, Kajana, Kervo, Kouvola, Kuopio, Kyrkslätt, Lahtis, Lojo, Nokia, Nurmijärvi, Reso, Riihimäki, Rovaniemi, Seinäjoki, Sibbo, Sjundeå, S:t Michel, Tammerfors, Tavastehus, Träskända, Tusby, Uleåborg, Vasa, Vichtis, Villmanstrand och Åbo,

4) till kommungrupp IV hör alla andra kommuner än de som nämns i 1–3 punkten.

27 §

Förutsättningar för justering av bostadsbidrag

Bostadsbidragets belopp justeras när ett år förflutit sedan bostadsbidraget började löpa eller sedan senaste justering.

Bostadsbidraget ska justeras också, om

1) hushållets fortlöpande månadsinkomster har stigit med minst 400 euro eller sjunkit med minst 200 euro,

2) de boendeutgifter som betalas av hushållet och som avses i 9 § förändras med minst 50 euro i månaden,

3) hushållet byter bostad eller om besittningsformen i fråga om bostaden ändras, eller

4) antalet personer som hör till hushållet eller hushållets sammansättning varaktigt förändras, hushållet tar en underhyresgäst eller upphör att ha en underhyresgäst.

Vid bedömningen av förändringen i hushållets månadsinkomster görs ett förvärvsinkomst-avdrag enligt 13 § från hushållets sammanlagda löneinkomster och från inkomsterna enligt 12 § 4 mom. 1 punkten.

Om bostadsbidraget skulle sjunka justeras beloppet av bostadsbidraget likväl inte i de fall som avses i 2 mom. 2 punkten på grundval av höjda boendeutgifter, om de fortlöpande månadsinkomsterna inte har stigit på det sätt som avses i 2 mom. 1 punkten.

Bostadsbidraget kan justeras utan ansökan, om Folkpensionsanstalten har tillgång till alla grunder för justeringen.

29 §

Indragning av bostadsbidrag

Bostadsbidraget dras in

5) vid ingången av den månad under vilken en justering som avses i 27 § träder i kraft, om hushållet inte på uppmaning av Folkpensionsanstalten inom skälig tid lämnar de uppgifter som behövs för justering av bostadsbidraget,

51 §

Indexbindning

De belopp som anges i denna lag binds vid förändringar i prisnivån så som bestäms i lagen om folkpensionsindex (456/2001). Detta gäller dock inte beloppet av förvärvsinkomst-avdraget enligt 13 §, den minsta bassjälvriskandelen enligt 16 §, det minsta bidrag som ska betalas enligt 24 §, beloppet av de förändringar i inkomsterna och boendeutgifterna som gäller bidragstagarens anmälningsskyldighet eller justeringen av bidrag enligt 20 och 27 § samt de maximala boendeutgifterna enligt 10 §.

De belopp som är bundna till folkpensionsindexet motsvarar det poängtal för folkpensionsindex enligt vilket beloppet av de folkpensioner som betalades ut i januari 2010 har beräknats.

RP 161/2017 rd

De ovan nämnda maximala boendeutgifter som avses i 10 § ska dock justeras kalenderårsvis från ingången av året i enlighet med förändringen i levnadskostnadsindex (oktober 1951=100). De i 10 § angivna beloppen av de maximala boendeutgifterna motsvarar poängtalet för levnadskostnadsindexet (1951:10=100) för oktober 2016. Den årliga förändringen beräknas enligt poängtalet för levnadskostnadsindexet för oktober innevarande år och för oktober föregående år. De maximala boendeutgifterna justeras första gången vid ingången av 2019 i enlighet med förändringen i levnadskostnadsindex.

De justerade maximala boendeutgifterna och övriga penningbelopp tillämpas på bidrag som beviljas eller justeras vid ingången av det följande året eller därefter.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 och den tillämpas på bidrag som har beviljas eller justeras från den dagen eller från en senare tidpunkt.

Helsingfors den 26 oktober 2017

Statsminister

Juha Sipilä

Familje- och omsorgsminister Annika Saarikko

Lag

om ändring av lagen om allmänt bostadsbidrag

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om allmänt bostadsbidrag (938/2014) 10 och 27 §, 29 § 5 punkten och 51 §, sådana de lyder 10 och 27 § samt 29 § 5 punkten i lag 1533/2016 och 51 § delvis ändrad i lag 1533/2016, som följer:

Gällande lydelse

10 §

Maximala boendeutgifter

Av de boendeutgifter för ett hushåll som är godtagbara enligt 9 § beaktas högst följande belopp per månad:

Hushållsstorlek, personer	Kommungrupp I	Kommungrupp II	Kommungrupp III	Kommungrupp IV
1	508	492	390	344
2	735	706	570	501
3	937	890	723	641
4	1 095	1 038	856	764

Om ett hushåll består av fler än fyra personer, höjs de maximala boendeutgifterna enligt 1 mom. med 137 euro i kommungrupp I, 130 euro i kommungrupp II, 117 euro i kommungrupp III och 112 euro i kommungrupp IV för varje medlem av hushållet som överstiger fyra personer.

Föreslagen lydelse

10 §

Maximala boendeutgifter

Av de boendeutgifter för ett hushåll som är godtagbara enligt 9 § beaktas högst följande belopp per månad:

Hushållsstorlek, personer	Kommungrupp I	Kommungrupp II	Kommungrupp III	Kommungrupp IV
1	508	492	390	344
2	735	706	570	501
3	937	890	723	641
4	1 095	1 038	856	764

Om ett hushåll består av fler än fyra personer, höjs de maximala boendeutgifterna enligt 1 mom. med 137 euro i kommungrupp I, 130 euro i kommungrupp II, 117 euro i kommungrupp III och 112 euro i kommungrupp IV för varje medlem av hushållet som överstiger fyra personer.

Om ett hushåll som bor på hyra ensamt förfogar över endast en del av en bostad eller om bostaden är mindre än 20 kvadratmeter beaktas av de boendeutgifter för ett hushåll som är godtagbara enligt 9 § högst följande belopp per månad:

RP 161/2017 rd

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Hushållsstorlek, personer	Kommungrupp I	Kommungrupp II	Kommungrupp III	Kommungrupp IV
1	406	394	312	275
2	588	565	456	401
3	750	712	578	513
4	876	830	685	611

Kommunerna delas in i kommungrupper enligt följande:

- 1) till kommungrupp I hör Helsingfors,
- 2) till kommungrupp II hör Esbo, Grankulla och Vanda,
- 3) till kommungrupp III hör Björneborg, Borgå, Hyvinge, Joensuu, Jyväskylä, Kajana, Kervo, Kouvola, Kuopio, Kyrkslätt, Lahtis, Lojo, Nokia, Nurmijärvi, Reso, Riihimäki, Rovaniemi, Seinäjoki, Sibbo, Sjundeå, S:t Michel, Tammerfors, Tavastehus, Träskända, Tusby, Uleåborg, Vasa, Vichtis, Villmanstrand och Åbo,
- 4) till kommungrupp IV hör alla andra kommuner än de som nämns i 1—3 punkten.

27 §

Förutsättningar för justering av bostadsbidrag

Bostadsbidragets belopp justeras när ett år förflutit sedan bostadsbidraget började löpa eller sedan senaste justering.

Bostadsbidraget ska justeras också, om

- 1) hushållets fortlöpande månadsinkomster har stigit med minst 400 euro eller sjunkit med minst 200 euro,
- 2) de boendeutgifter som betalas av hushållet och som avses i 9 § förändras med minst 50 euro i månaden,
- 3) hushållet byter bostad eller om besitt-

Om ett hushåll består av fler än fyra personer, höjs de maximala boendeutgifterna enligt 3 mom. med 110 euro i kommungrupp I, 104 euro i kommungrupp II, 94 euro i kommungrupp III och 90 euro i kommungrupp IV för varje medlem av hushållet som överstiger fyra personer.

Kommunerna delas in i kommungrupper enligt följande:

- 1) till kommungrupp I hör Helsingfors,
- 2) till kommungrupp II hör Esbo, Grankulla och Vanda,
- 3) till kommungrupp III hör Björneborg, Borgå, Hyvinge, Joensuu, Jyväskylä, Kajana, Kervo, Kouvola, Kuopio, Kyrkslätt, Lahtis, Lojo, Nokia, Nurmijärvi, Reso, Riihimäki, Rovaniemi, Seinäjoki, Sibbo, Sjundeå, S:t Michel, Tammerfors, Tavastehus, Träskända, Tusby, Uleåborg, Vasa, Vichtis, Villmanstrand och Åbo,
- 4) till kommungrupp IV hör alla andra kommuner än de som nämns i 1—3 punkten.

27 §

Förutsättningar för justering av bostadsbidrag

Bostadsbidragets belopp justeras när ett år förflutit sedan bostadsbidraget började löpa eller sedan senaste justering.

Bostadsbidraget ska justeras också, om

- 1) hushållets fortlöpande månadsinkomster har stigit med minst 400 euro eller sjunkit med minst 200 euro,
- 2) de boendeutgifter som betalas av hushållet och som avses i 9 § förändras med minst 50 euro i månaden,
- 3) hushållet byter bostad eller om besitt-

RP 161/2017 rd

Gällande lydelse

ningsformen i fråga om bostaden ändras, eller

4) antalet personer som hör till hushållet eller hushållets sammansättning varaktigt förändras, hushållet tar en underhyresgäst eller upphör att ha en underhyresgäst.

Om bostadsbidraget skulle sjunka justeras beloppet av bostadsbidraget likväl inte i de fall som avses i 2 mom. 2 punkten på grundval av höjda boendeutgifter, om de fortlöpande månadsinkomsterna inte har stigit på det sätt som avses i 2 mom. 1 punkten.

Bostadsbidraget kan justeras utan ansökan, om Folkpensionsanstalten har tillgång till alla grunder för justeringen.

29 §

Indragning av bostadsbidrag

Bostadsbidraget dras in

5) vid ingången av den månad under vilken en justering som avses i 27 § 1 mom. träder i kraft, om hushållet inte på uppmaning av Folkpensionsanstalten inom skälig tid lämnar de uppgifter som behövs för justering av bostadsbidraget,

51 §

Indexbindning

De belopp som anges i denna lag binds vid förändringar i prisnivån så som bestäms i lagen om folkpensionsindex (456/2001). Detta gäller dock inte beloppet av förvärvsinkomstavrdraget enligt 13 §, den minsta bassjälvriskandelen enligt 16 §, det minsta bidrag som ska betalas enligt 24 §, beloppet av de förändringar i inkomsterna och boendeutgifterna som gäller bidragstagarens anmälningsskyldighet eller justeringen av bidrag enligt 20 och 27 § samt de maximala boendeutgifterna enligt 10 §.

Föreslagen lydelse

ningsformen i fråga om bostaden ändras, eller

4) antalet personer som hör till hushållet eller hushållets sammansättning varaktigt förändras, hushållet tar en underhyresgäst eller upphör att ha en underhyresgäst.

Vid bedömningen av förändringen i hushållets månadsinkomster görs ett förvärvsinkomstavrdrag enligt 13 § från hushållets sammanlagda löneinkomster och inkomsterna enligt 12 § 4 mom. 1 punkten.

Om bostadsbidraget skulle sjunka justeras beloppet av bostadsbidraget likväl inte i de fall som avses i 2 mom. 2 punkten på grundval av höjda boendeutgifter, om de fortlöpande månadsinkomsterna inte har stigit på det sätt som avses i 2 mom. 1 punkten.

Bostadsbidraget kan justeras utan ansökan, om Folkpensionsanstalten har tillgång till alla grunder för justeringen.

29 §

Indragning av bostadsbidrag

Bostadsbidraget dras in

5) vid ingången av den månad under vilken en justering som avses i 27 § träder i kraft, om hushållet inte på uppmaning av Folkpensionsanstalten inom skälig tid lämnar de uppgifter som behövs för justering av bostadsbidraget,

51 §

Indexbindning

De belopp som anges i denna lag binds vid förändringar i prisnivån så som bestäms i lagen om folkpensionsindex (456/2001). Detta gäller dock inte beloppet av förvärvsinkomstavrdraget enligt 13 §, den minsta bassjälvriskandelen enligt 16 §, det minsta bidrag som ska betalas enligt 24 §, beloppet av de förändringar i inkomsterna och boendeutgifterna som gäller bidragstagarens anmälningsskyldighet eller justeringen av bidrag enligt 20 och 27 § samt de maximala boendeutgifterna enligt 10 §.

RP 161/2017 rd

Gällande lydelse

De belopp som är bundna till folkpensionsindexet motsvarar det poängtal för folkpensionsindexet enligt vilket beloppet av de folkpensioner som betalades ut i januari 2010 har beräknats.

De maximala boendeutgifter som avses i 10 § 1 mom. justeras dock årligen så att de motsvarar förändringen i den allmänna hyresnivån.

De maximala boendeutgifterna binds till det hyresindex på årsnivå som beskriver utvecklingen i hyresnivån i hela landet och för samtliga hyresbostäder och som Statistikcentralen fastställer, och vars poängtal år 2010 var 100, så att de belopp som anges i 10 § motsvarar det fastställda poängtalet för hyresindexet för 2015. De maximala boendeutgifterna justeras första gången vid ingången av 2018 i enlighet med förändringen i hyresindex.

De justerade maximala boendeutgifterna och övriga penningbelopp tillämpas på bidrag som beviljas eller justeras vid ingången av det följande året eller därefter.

Föreslagen lydelse

De belopp som är bundna till folkpensionsindexet motsvarar det poängtal för folkpensionsindex enligt vilket beloppet av de folkpensioner som betalades ut i januari 2010 har beräknats.

De ovan nämnda maximala boendeutgifter som avses i 10 § ska dock justeras kalenderårsvis från ingången av året i enlighet med förändringen i levnadskostnadsindex (oktober 1951=100). De i 10 § angivna beloppen av de maximala boendeutgifterna motsvarar poängtalet för levnadskostnadsindexet (1951:10=100) för oktober 2016. Den årliga förändringen beräknas enligt poängtalet för levnadskostnadsindexet för oktober innevarande år och för oktober föregående år. De maximala boendeutgifterna justeras första gången vid ingången av 2019 i enlighet med förändringen i levnadskostnadsindex.

De justerade maximala boendeutgifterna och övriga penningbelopp tillämpas på bidrag som beviljas eller justeras vid ingången av det följande året eller därefter.

Denna lag träder i kraft den 20 och den tillämpas på bidrag som har beviljas eller justeras från den dagen eller från en senare tidpunkt.